

Αισθητική Θεωρία 2

- Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης
- Οι βασικές έννοιες της Ιστορίας της Τέχνης -Wolfflin

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Τι εννοούμε όταν λέμε μέθοδοι προσέγγισης;

Μια μέθοδος προσέγγισης είναι ένας τρόπος με τον οποίο προσεγγίζουμε και αναλύουμε ένα έργο τέχνης ώστε να φτάσουμε στην κατανόησή του. Ποιά είναι τα εργαλεία που χρησιμοποιούμε; Και ποιος είναι ο στόχος μας; Σίγουρα είναι το μήνυμα του έργου αλλά συχνά φτάνουμε και σε συμπεράσματα πέρα από το μήνυμα που είχε ο καλλιτέχνης όταν δημιούργησε το συγκεκριμένο έργο.

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Προσπαθήστε να αναλύσετε το παρών έργο

Τι είναι το σημαίνων;
Μια γυναίκα και ένα μωρό

Τι είναι το σημαινόμενο;
Α. Η μητέρα με το μωρό της
Β. Η Παναγία με το Χριστό

Dieric Bouts 1455-60

Τι είναι συνεπώς η σημαίνουσα μορφή ενός έργου τέχνης;
Οτιδήποτε απεικονίζει ένα έργο ως εικόνα όχι ως νόημα.

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

- **Μαρξιστική:**

η τέχνη εκφράζει την κοινωνία και εξυπηρετεί τις κοινωνικές τάξεις. Εάν εκφράζει την άρχουσα τάξη είναι συντηρητική και δεν έχει αξία και ποιότητα. Εάν εκφράζει την καταπιεσμένη κοινωνική τάξη είναι προοδευτική και έχει νόημα.

- **Φεμινιστική:**

Είτε ασχολείται με τις γυναίκες δημιουργούς είτε με το πως παρουσιάζεται η γυναίκα μέσα στην τέχνη. Θέτει το ερώτημα εάν υπήρχαν αξιόλογες γυναίκες καλλιτέχνιδες και στο παρελθόν αλλά δεν αναγνωρίστηκαν λόγω του Πατριαρχικού συστήματος

- **Βιογραφική:**

Επιχειρεί να αναλύσει ένα έργο με βάση την προσωπική ζωή του καλλιτέχνη

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

- **Μορφολογική:**

Αναλύει ένα έργο με βάση τα στοιχεία μορφής του

- **Στιλιστική:**

Ανάλυση του έργου με μορφολογικά στοιχεία αλλά συνδέοντας τα με καλλιτεχνικά ρεύματα και εποχή

- **Κοινωνιολογική:**

Επικεντρώνεται στις σχέσεις καλλιτέχνη- κοινωνίας. Πως ο καλλιτέχνης εκφράζει τις κοινωνικές ανάγκες αλλά και πως η κοινωνία εκλαμβάνει το έργο του.

- **Ψυχαναλυτική:**

Ερμηνεία των συμβολισμών του έργου. Συνδυάζουμε εδώ και τα βιογραφικά στοιχεία του καλλιτέχνη. Θεωρούμε ότι το έργο είναι δημιούργημα του συνειδητού αλλά και του ασυνείδητου του καλλιτέχνη. Ταυτόχρονα το έργο εκφράζει και το συλλογικό ασυνείδητο.

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

- **Σημειολογική:**

Σημαίνων και σημαινόμενο. Ή αλλιώς το σύμβολο και η ερμηνεία του. Η επικοινωνιακή πλευρά της τέχνης.

- **Ειδολογική\ Θεματική:**

Συζητάμε το θέμα του έργου και πως το έργο εντάσσεται και λειτουργεί μέσα στην αντίστοιχη θεματική ομάδα. (θέμα= τοπίο, πορτρέτο, μυθολογία κ.α.)

Είναι κατανοητό ότι όλες αυτές οι προσεγγίσεις δεν μπορούν να εφαρμοστούν σε οποιοδήποτε έργο τέχνης ή σε οποιαδήποτε εποχή.

Φαίνεται επίσης ότι σε πολλές περιπτώσεις επικαλύπτονται και τα όρια τους δεν είναι πλήρως διακριτά.

Πολλές φορές χρησιμοποιούμε παραπάνω από 1 μέθοδο προσέγγισης και επιλέγουμε τις προσεγγίσεις ανάλογα με ίδιο το έργο αλλά και ανάλογα με το σκοπό της ανάλυσής μας

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Heinrich Wollflin (1864-1945)

Ελβετός Ιστορικός της Τέχνης έγραψε το βιβλίο «Θεμελιώδεις έννοιες της Ιστορίας Τέχνης» το οποίο προσφέρει όρους για μια μορφολογική ανάλυση των έργων τέχνης.

Κάνει μια συγκριτική ανάλυση ορίζοντας 5 βασικά ζεύγη:

1. Γραμμικό ύφος\ Ζωγραφικό ύφος
2. Τέχνη επιφάνειας\Τέχνη βάθους
3. Εξέλιξη κλειστή\Εξέλιξη ανοιχτή
4. Πολλαπλό\Ενιαίο
5. Απόλυτη σαφήνεια\Σχετική σαφήνεια

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Heinrich Wollflin (1864-1945)

1. Γραμμικό ύφος\ Ζωγραφικό ύφος

Γραμμικό ύφος έχει μια τέχνη που στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στο καλό σχέδιο. Η σύνθεση, η αρμονία και η ισορροπία του πίνακα στηρίζεται στο σχέδιο. Το χρώμα εδώ παίζει δεύτερο ρόλο.
(Αναγέννηση)

Galatea (1512) Rafael

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Heinrich Wollflin (1864-1945)

1. Γραμμικό ύφος\ Ζωγραφικό ύφος

Αντίστροφα στο ζωγραφικό ύφος η σύνθεση του πίνακα στηρίζεται στο χρώμα και στο φως (τόνο) όχι στο σχέδιο και τις γραμμές. Τα περιγράμματα των μορφών δεν είναι απόλυτα καθαρά αλλά θολώνουν. Τα χρώματα δεν περιορίζονται πλήρως από τα περιγράμματα αλλά διαχέονται έξω από αυτά. (Μπαροκ, Ιμπρεσιονισμός)

Η ανάληψη της Παναγίας Tiziano Αναγέννηση της Βενετία

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Heinrich Wollflin (1864-1945)

2. Τέχνη επιφάνειας\Τέχνη βάθους

Όταν συζητάμε για τη σύγκριση βάθους και επιφάνειας δεν μιλάμε για την αίσθηση της προοπτικής. Ακόμα και σε πίνακες που εφαρμόζεται η μαθηματική προοπτική και έχουμε μια πολύ πειστική αναπαράσταση βάθους και όγκου ο καλλιτέχνης μπορεί να επιλέξει να δημιουργήσει μια σύνθεση που να εκμεταλλεύεται κυρίως μόνο το πρώτο επίπεδο του έργου, την επιφάνεια του. Άλλοι καλλιτέχνες πάλι επιλέγουν μια σύνθεση που είναι πιο δυναμική και στηρίζεται σε διάφορα επίπεδα εκμεταλλευόμενα σε μεγαλύτερο ποσοστό το βάθος του πίνακα. Στην Αναγέννηση οι συνθέσεις συνήθως παραμένουν στην επιφάνεια ενώ στον 17^ο αιώνα έχουν διάταξη διαγώνια από το πίσω επίπεδο προς τα έξω

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Heinrich Wollflin (1864-
1945)

2. Τέχνη
επιφάνειας\Τέχνη βάθους

Διάταξη σε επιφάνεια

Raphael (1515), The
Miraculous Draught of
Fishes

**Αισθητική Θεωρία
2: Μέθοδοι
προσέγγισης της
Τέχνης**

**Heinrich
Wollflin
(1864-1945)
2. Τέχνη
επιφάνειας\Τ
έχνη βάθους**

**Διάταξη σε
βάθος**

**Rubens (1618), The
Miraculous Draught of
Fishes**

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Heinrich Wollflin (1864-1945)

3. Εξέλιξη κλειστή\Εξέλιξη ανοιχτή

Κλειστή σύνθεση ονομάζουμε μια σύνθεση ενός πίνακα που ολοκληρώνεται μέσα στο κάδρο και δεν φαίνεται να εξελίσσεται πέρα από αυτό. Είναι συνήθως, αυστηρά δομημένη με βάση το κεντρικό σημείο του πίνακα και το αριστερό και δεξί τμήμα έργου βρίσκονται σε ισορροπία διαθέτοντας στοιχεία ίσης δυναμικότητας και βάρους. Το σημείο του ενδιαφέροντος του έργου είναι ξεκάθαρο. Αντίθετα στην ανοιχτή σύνθεση το θέμα του πίνακα μοιάζει να συνεχίζει και εξελίσσεται έξω από αυτό και η σύνθεση του πίνακα δεν μοιάζει στατική και ισορροπημένη. Σε αυτή την περίπτωση σπάνια το σημαντικό στοιχείο του θέματος είναι τοποθετημένο στο κέντρο του πίνακα.

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Heinrich Wollflin
(1864-1945)

3. Εξέλιξη
κλειστή\Εξέλιξη
ανοιχτή

Κλειστή

Van Gogh

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Heinrich Wollflin
(1864-1945)

3. Εξέλιξη
κλειστή\Εξέλιξη
ανοιχτή

Ανοιχτή

Gustave
Caillebotte's *Paris
Street; Rainy Day*

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Heinrich Wollflin (1864-1945)

3. Εξέλιξη κλειστή\Εξέλιξη
ανοιχτή

Ανοιχτή
Επιφανείας
Ζωγραφική

Degas, Edgar: A Woman
Seated Beside a Vase of
Flowers

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Heinrich Wollflin (1864-1945)

3. Εξέλιξη κλειστή\Εξέλιξη
ανοιχτή

Κλειστή
Επιφανείας
Γραμμικό ύφος

François Gérard - Portrait de
Juliette Récamier, née
Bernard (1777-1849)

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Heinrich Wollflin (1864-1945)

4. Πολλαπλό\Ενιαίο

Το έργο στηρίζεται στην καταγραφή μικρών λεπτομερειών (πολλαπλό), ή αντιμετωπίζει τα αναπαριστώμενα αντικείμενα ως ενιαίες φόρμες (ενιαίο). Ένα άλλο ζήτημα είναι εάν κάθε μορφή μέσα στον πίνακα είναι σαφώς διακριτή από τις άλλες και μπορεί να «σταθεί» από μόνη της (πολλαπλό) ή εάν οι φόρμες του έργου συγχωνεύονται και είναι δύσκολο να φανταστώ τη κάθε μία χωριστά.

Πολλαπλό,
Γραμμικό, επιφανείας, Κλειστό

Van Eyk Madona 1439

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Heinrich Wollflin (1864-
1945)

4. Πολλαπλό\Ενιαίο

Ενιαίο

Γραμμικό, βάθος,
Ανοιχτό

Rubens 1609 -Massacre
of the Innocents

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Heinrich Wollflin (1864-1945)

5. Απόλυτη σαφήνεια\Σχετική σαφήνεια

Δεν πρέπει να μπερδεύουμε τη σαφήνεια με την καλή αναπαράσταση. Ένας πίνακας δηλαδή μπορεί να έχει καλή αναπαράσταση αλλά όχι σαφήνεια. Κάποιοι καλλιτέχνες ή καλλιτεχνικά ρεύματα επιζητούν την απόλυτη καθαρότητα γιατί θεωρούν ότι αυτός είναι ο στόχος της τέχνης. Κάποιοι όμως ακόμα και εάν μπορούν να επιτύχουν την απόλυτη σαφήνεια επιλέγουν να «μπερδέψουν» το μάτι. Το κάνουν αυτό γιατί θεωρούν την απόλυτη σαφήνεια βαρετή και θέλουν να τραβήξουν και να κρατήσουν το ενδιαφέρον του θεατή που προσπαθεί να ξεδιαλύνει το οπτικό αίνιγμα που δημιούργησαν. Ταυτόχρονα θεωρούν ότι η απόλυτη σαφήνεια δεν είναι ρεαλιστική καθώς δεν ανταποκρίνεται στο πως είναι ο κόσμος και στο πως τον βλέπουμε.

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Heinrich Wollflin (1864-1945)

5. Απόλυτη σαφήνεια\Σχετική σαφήνεια

Απόλυτη Σαφήνεια

Γραμμικό, Επιφάνειας, Κλειστή, Πολλαπλό

Joséphine-Éléonore-Marie-Pauline de Galard de Brassac de Béarn (1825–1860), Princesse de Broglie
Jean Auguste Dominique Ingres

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Heinrich Wollflin (1864-
1945)

5. Απόλυτη
σαφήνεια\Σχετική
σαφήνεια

Σχετική Σαφήνεια
Ζωγραφικό, Βάθους, Κλειστό,
ενιαίο

Christ on the Sea of Galilee"
(1853) Delacroix

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Αναλύστε τον πίνακα

1. Γραμμικό ύφος\ Ζωγραφικό ύφος
2. Τέχνη επιφάνειας\Τέχνη βάθους
3. Εξέλιξη κλειστή\Εξέλιξη ανοιχτή
4. Πολλαπλό\Ενιαίο
5. Απόλυτη σαφήνεια\Σχετική σαφήνεια

Salome with the Head of Saint John the Baptist
Andrea Solario 1507–9

Αισθητική Θεωρία 2: Μέθοδοι προσέγγισης της Τέχνης

Αναλύστε τον πίνακα

1. Γραμμικό ύφος\ Ζωγραφικό ύφος
2. Τέχνη επιφάνειας\Τέχνη βάθους
3. Εξέλιξη κλειστή\Εξέλιξη ανοιχτή
4. Πολλαπλό\Ενιαίο
5. Απόλυτη σαφήνεια\Σχετική σαφήνεια

David with the head Goliath 1610 Caravaggio

Αισθητική Θεωρία 2: Γενικά ερωτήματα για την τέχνη

Από τι εξαρτάται η παρακμή μιας περιόδου της Τέχνης;

Ή αλλιώς γιατί ένα ρεύμα στην τέχνη παρακμάζει και εμφανίζεται ένα άλλο; Ποιοι είναι οι παράγοντες που οδηγούν σε αυτές τις αλλαγές;

- Κοινωνικές αλλαγές: Πόλεμοι, αλλαγή στη θρησκεία, εκβημιοχανοποίηση, επανάσταση. Η τέχνη επιχειρεί να εκφράσει την κοινωνία. Όταν η κοινωνία αλλάξει, αλλάζει και η τέχνη
- Νέες τεχνολογίες και εφευρέσεις στα υλικά της τέχνης (ακρυλικά χρώματα, τσιμέντο και σιδερόβεργες)
- Αλλαγές στην τεχνογνωσία στην τεχνική της καλλιτεχνικής έκφρασης. (μαθηματική προοπτική)

Αισθητική Θεωρία 2: Γενικά ερωτήματα για την τέχνη

Πως ξεκινάει το Νέο στην τέχνη;

Η αλλαγή στην κοινωνία επιβάλλει μια νέα τέχνη που εκφράζει την αλλαγή αυτή. Μια κρίση της κοινωνίας (φτώχεια, κοινωνικά προβλήματα) συχνά δημιουργεί ένα νέο κίνημα της τέχνης. Από την άλλη και μια περίοδος ευημερίας, ασφάλειας και ειρήνης μπορεί να αποτελέσει την αφετηρία για μια νέα τάση στην τέχνη.

Ταυτόχρονα η πρόοδος της τεχνολογίας και της επιστήμης συχνά δίνει νέες δυνατότητες στην τέχνη είτε γιατί μπορεί να αξιοποιήσει νέα εργαλεία είτε γιατί αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο η κοινωνία αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα και η τέχνη έρχεται να το απεικονίσει αυτό.